

Koning uit regering halen is enige manier om einde te maken aan dubbele censuur bij monarchie

Hoewel premier Rutte niet aan de rol van het staats-hoofd wil tornen, wil een meerderheid in de Tweede Kamer de politieke invloed van het Koninklijk Huis terugdringen. De PVV heeft zelfs al een initiatiefwet aangekondigd met als doel de koningin uit de regering te verwijderen. En het is zeer goed mogelijk dat in ieder geval GroenLinks, D66 en de SP dit initiatief zullen steunen.

De reden dat veel partijen voor terugdringing van de politieke invloed van het koningshuis zijn is principieel van aard: een erfelijk lidmaatschap van de regering past niet in een politiek stelsel dat gebaseerd is op democratische spelregels. De huidige positie van het staats-hoofd leidt echter ook tot praktische problemen. De binding tussen monarchie en politiek zorgt er voor dat media en koningshuis elkaar in een houdgreep houden waardoor beide in hun vrijheid worden belemmerd.

Omdat de koningin niet democratisch is gekozen, maar wel deel uitmaakt van de regering, zijn de ministers uiteindelijk verantwoordelijk voor alles wat een lid van het Koninklijk Huis zegt of doet. Om deze zogenaamde 'ministeriële verantwoordelijkheid' in goede banen te leiden is er de Rijksvoorlichtingsdienst (RVD), die belast is met de woordvoering van de premier, de ministerraad en het Koninklijk Huis. Omdat de bewindslieden uiteindelijk altijd verantwoordelijk zijn, is het in het belang van de RVD om het koningshuis uit de schijnwerpers te houden en kritische vragen van de pers niet altijd volle-

dig of naar waarheid te beantwoorden. De RVD wordt daarom ook weleens de 'Rijksverzwijgingsdienst' genoemd.

Niet alleen de pers, ook de leden van het Koninklijk Huis zélf zijn slachtoffer van de ministeriële verantwoordelijkheid. Zij mogen geen controversiële uitspraken doen en worden daarmee sterk beperkt in hun vrijheid van meningsuiting.

De enige manier om deze dubbele censuur - van journalisten enerzijds, het koningshuis anderzijds - ongedaan te maken is het afschaffen van de ministeriële verantwoordelijkheid. Dit kan alleen als de monarchie wordt losgekoppeld van de politiek en de koningin geen deel meer uitmaakt van de regering.

Het voorstel van de PVV moet daarom worden toegejuicht. Wanneer naast GroenLinks, D66 en SP ook de PvdA en de Partij voor de Dieren zich er achter scharen, is er een ruime meerderheid in de Tweede Kamer. Heelaas is dat niet genoeg. Voor het doorknippen van de band tussen koningin en regering is een Grondwetswijziging vereist - en dus een tweederde meerderheid in het parlement. En die is er nog lang niet.

De hoop ligt daarom bij het koningshuis zelf. Misschien dat straks bij zijn troonsopvolging Willem-Alexander zelf een pleidooi houdt voor het scheiden van koningshuis en politiek. Niet alleen voor de democratie. Maar ook voor zijn eigen vrijheid en die van zijn familie.

Matthijs Rooduijn is politiek socioloog aan de Universiteit van Amsterdam en redacteur van *De Republikein*.